

Zorg ervoor dat je de begrippen die worden genoemd ook kan begrijpen en uitleggen. Om jezelf te testen of je de eindtermen goed begrijpt, zijn er per hoofdstuk vier vragen opgesteld. Je moet de eindtermen kunnen toepassen. Je kunt daarom de eindtermen erbij houden terwijl je de vragen maakt. de eindtermen erbij houden terwijl je de vragen maakt.

Hoofdstuk 1: Wat is criminaliteit

Ik kan het begrip criminaliteit uitleggen. (8.1.1)

Criminaliteit is het geheel van gedragingen dat door de wet strafbaar gesteld wordt. De juridische omschrijving van strafbaar gedrag is een delict of een strafbaar feit. Delicten worden in de wet onderverdeeld in overtredingen en misdrijven.

Ik kan het verschil tussen overtredingen en misdrijven uitleggen. (8.2.6)

- Een overtreding is meestal een lichte schending van de wet. Voor overtredingen gelden lagere (maximum)straffen dan voor misdrijven. De vrijheidsstraf bij overtreding heet hechtenis - maximaal 1 jaar - en wordt uitgezeten in een Huis van Bewaring. Voor overtredingen krijg je meestal geen strafblad (officiële benaming: uittreksel justitiële documentatie).
- Een misdrijf is meestal een zware schending van de wet. Bij een misdrijf wordt gesproken van gevangenisstraf. Hoe ernstiger het delict, hoe zwaarder de maximumstraf die er op staat. Bij misdrijven krijgt een verdachte die ouder is dan 12 jaar altijd een strafblad.

Ik kan voorbeelden noemen van misdrijven en overtredingen. (8.1.2)

Voorbeelden van misdrijven: moord, doodslag, mishandeling, verkrachting, inbraak, vernieling, diefstal en heling. Voorbeelden van overtredingen: wildplassen, openbare dronkenschap en burenoverlast.

Ik kan de betekenis uitleggen van de begrippen waarde, norm, geschreven en ongeschreven regel en rechtsregel.(8.1.5)

Waarde: iets wat mensen belangrijk vinden in de samenleving.

Norm: regels die horen bij een waarde.

Ongeschreven regels: gedragsregels die niet in de wet staan.

Geschreven regels: rechten en plichten die staan opgeschreven in bijvoorbeeld een wet.

Rechtsregels: voor iedereen geldende, vaak geschreven, regels.

Je kunt deze begrippen noemen, herkennen, beschrijven en toepassen en je kan het verband tussen deze begrippen uitleggen.

Ik kan uitleggen wat een maatschappelijk probleem is. (8.1.7). Een maatschappelijk probleem/vraagstuk heeft de volgende kenmerken:

- Er is een situatie die veel mensen onwenselijk vinden; die veel mensen in strijd vinden met bepaalde waarden en/of normen.
- Er bestaan verschillende meningen over de oplossing van het probleem; betrokken burgers/groeperingen hebben verschillende waarden, normen en belangen.
- De oplossingen van een maatschappelijk vraagstuk worden aangedragen door de overheid of door acties of maatregelen van maatschappelijke organisaties of door gezamenlijk optreden van burgers.
- Het vraagstuk krijgt de aandacht van de media en het krijgt daardoor de aandacht van de publieke opinie en de overheid.

Ik kan met behulp van de kenmerken van een maatschappelijk probleem uitleggen dat criminaliteit een maatschappelijk probleem is. (8.1.7). Daarbij is het belangrijk dat je de kenmerken van een maatschappelijk probleem kunt koppelen aan criminaliteit.

Ik kan materiële en immateriële gevolgen van criminaliteit noemen. (8.1.9)

Gevolgen op materieel vlak:

- Kosten voor burgers en bedrijven voor het nemen van preventieve maatregelen
- Kosten voor burgers en bedrijven als gevolg van doorberekening van kosten zoals verhoogde verzekeringspremies en financiële kosten ten gevolge van verlies of schade aan goederen
- Uitgaven van de overheid ter bestrijding van criminaliteit

Gevolgen op immaterieel vlak:

- Gevoelens van angst en onveiligheid
- Emotionele en geestelijk schade
- Aantasting van het rechtsgevoel, morele verontwaardiging
- Verandering van opvattingen over goed en kwaad/normvervaging
- Verlies aan vertrouwen in politiek en overheid
- Gevaar van eigenrichting

Ik kan 4 kenmerken van veelvoorkomende criminaliteit noemen. (8.2.6) Je moet weten dat veelvoorkomende criminaliteit een belangrijke oorzaak is van onveiligheidsgevoelens bij burgers.

Kenmerken van veelvoorkomende criminaliteit zijn:

- Het gaat om massaal voorkomende strafbaar gestelde gedragingen;
- Die veel schade veroorzaken;
- Hinderlijk zijn en gevoelens van onveiligheid bevorderen.

De eerste 3 kenmerken zijn een opsomming, een extra kenmerk is: veelvoorkomende criminaliteit wordt in het algemeen licht bestraft zeker bij een eerste overtreding.

Vragen bij de eindtermen van hoofdstuk 1

Heling is opgenomen in het Wetboek van strafrecht (WvSr) artikel 416 en artikel 417. Een heler riskeert bij veroordeling een boete en een strafblad.

Vraag 1: Lees bovenstaande tekst. Waarom is heling crimineel?

- A. In de wet staat dat heling een vorm van strafbaar gedrag is.
- B. Heling is een ongeschreven regel.
- C. Heling is een waarde.
- D. In de wet staat omschreven dat heling een overtreding is.

Vraag 2: Gaan de volgende uitspraken over een waarde, norm, geschreven en ongeschreven regel of een rechtsregel? Omcirkel de juiste begrippen. Let op: omcirkel er meerdere per stelling.

- A. Uitspraak 1: Mijn ouders vinden het belangrijk dat we elke avond samen eten. Daarom vertellen zij mij dat ik altijd voor het eten om 17:00 verplicht thuis moet zijn.
waarde - norm - geschreven regel - ongeschreven regel - rechtsregel
- B. Uitspraak 2: Inbraak en autodiefstal is verboden volgens de wet. We vinden het in Nederland niet normaal als je andermans eigendommen afneemt.
waarde - norm - geschreven regel - ongeschreven regel - rechtsregel

Vraag 3: Wat is een voorbeeld van een gevolg op immaterieel vlak?

- A. Vroeger was drugs verboden. Nu vinden sommigen het heel normaal als er mensen door de stad lopen en een joint roken. Anderen voelen zich daardoor niet veilig.
Materieel vlak / immaterieel vlak.
- B. Tegenwoordig spelen hackers een grote rol. Deze hackers kunnen zomaar een virus installeren op je computer.
Materieel vlak / immaterieel vlak.
- C. Er wordt meer politie ingezet in een wijk waar veel overlast en vernieling is.
Materieel vlak / immaterieel vlak.
- D. Op moment dat ouderen worden overvallen maakt dat soms een gevoel van boosheid los. Dat doe je toch niet?!
Materieel vlak / immaterieel vlak.



Afbeelding 1: politie.nl, 17-01-2019.

Stelling 1: Woninginbraak bezit tenminste drie kenmerken van veelvoorkomende criminaliteit.

Stelling 2: Een overval bezit alle kenmerken van veelvoorkomende criminaliteit.

Vraag 4: Bekijk de afbeelding. Welke stelling is juist?

- A. Stelling 1 is juist, stelling 2 is onjuist.
- B. Stelling 1 is onjuist, stelling 2 is juist.
- C. Stelling 1 en 2 zijn beide juist.
- D. Stelling 1 en 2 zijn beide onjuist.

Hoofdstuk 2: Waarom worden mensen crimineel

Ik kan de risicofactoren opnoemen die de kans op crimineel gedrag vergroten. (8.3.1)

De kans op het ontwikkelen van strafbaar gedrag neemt toe als kinderen te kampen hebben met een opeenstapeling van elkaar versterkende risicofactoren zoals:

- Psychische of gedragsproblemen
- Een onveilige opvoeding
- Problematisch drank- en/of drugsgebruik
- Foute vrienden/groepsdruk

Ik kan de beschermende factoren noemen die de kans op crimineel gedrag verkleinen. (8.3.1)

Omgekeerd bestaan er ook beschermende factoren, die zorgen voor een kleinere kans op crimineel gedrag. Het gaat hier bijvoorbeeld om:

- Het hebben van een baan of het volgen van onderwijs
- Een relatie hebben of deel zijn van een hecht gezin
- Beschikken over goede sociale vaardigheden

Ik kan verschillende theorieën noemen om crimineel gedrag te verklaren.(8.3.2) (KGT) Sommige theorieën zijn algemeen en gelden voor alle vormen van criminaliteit. Andere theorieën zijn specifiek gericht op een bepaald type dader of delict.

Ik kan uitleggen wat de verschillende theorieën betekenen. (8.3.2) (KGT)

- Aangeleerd gedragstheorie: gaat ervan uit dat crimineel gedrag wordt aangeleerd in contact met mensen uit de eigen omgeving (familie, jeugdgroepen).
- Anomietheorie: geeft een maatschappelijke verklaring voor criminaliteit. Anomie is het gevolg van de botsing tussen het willen halen, maar het niet kunnen halen van doelen. Het gaat dan vaak om doelen die door de samenleving opgesteld zijn, denk aan 'maatschappelijk succes'. Door bijvoorbeeld armoede, discriminatie of gebrek aan opleiding lukt het niet om deze doelen te halen. Crimineel gedrag ontstaat wanneer iemand de door de samenleving gestelde levensdoelen nastreeft, maar niet voldoende middelen heeft om deze doelen te bereiken.
- Bindingstheorie: stelt dat de maatschappelijke binding (met gezin, school, vriendengroep, vrijetijdsverenigingen) criminaliteit sterk doet verminderen. Wanneer mensen een hechte maatschappelijke binding ontwikkelen, houden ze zich sneller aan de algemeen geldende waarden en normen.
- Rationele-keuze-theorie: stelt dat een misdrijf wordt gepleegd naar aanleiding van een goed overwogen keuze. Een afweging van kosten (pakkans, beveiliging, sociale controle) en baten (geld of goederen).
- Etikettentheorie: stelt dat wanneer de omgeving het etiket 'crimineel' op een persoon drukt, die persoon zich hier ook naar gaat gedragen. Dit gebeurt mogelijk bij mensen die zich afwijkend gedragen of al eerder een misdaad hebben begaan.
- Neutraliseringstheorie: stelt dat crimineel gedrag bij jongeren in groepsverband vaak wordt ontkend, doordat zij de schuld buiten zichzelf leggen. Ze ontkennen hun eigen verantwoordelijk voor het criminele gedrag of ontkennen dat iemand slachtoffer ervan wordt of anderen hiermee schade is toegebracht.

Ik kan uitleggen wat delinquenten en recidivisten zijn. (8.3.3):

Het plegen van strafbare feiten neemt af wanneer mensen ouder worden. Recidivisten zijn personen die zich herhaaldelijk schuldig maken aan strafbare feiten. Uit onderzoek blijkt dat een groot deel van de jeugd zich schuldig maakt aan het plegen van in het algemeen lichte vergrijpen. De meeste jeugdige delinquenten ontwikkelen zich niet tot volwassen criminelen, maar stoppen met het plegen van misdrijven zodra zij volwassen worden en verantwoordelijkheid gaan dragen in een baan of een gezin. Slechts een kleine minderheid van (vooral) jongens blijft doorgaan met het plegen van misdrijven.

Vragen bij de eindtermen van hoofdstuk 2.

Vraag 1: Omcirkel het antwoord waarbij de kans op crimineel gedrag in de toekomst het grootst is.

- A. Simon (56) heeft een alcoholprobleem. Wanneer hij om 18:00 thuis komt uit zijn werk, grijpt hij als eerst naar de fles rum.
- B. De zoon van Simon zit op het voortgezet onderwijs. Op school staat hij bekend als de agressieve jongen in het groepje wat op school vaak iets sloopt.
- C. Simon's beste vriend Tom drinkt vaak een biertje in de kantine nadat hij samen met zijn vrouw bij de voetbal van zijn zoon heeft gekeken.
- D. Simons vrouw Jetske is nooit thuis. Ze heeft geen werk en is daarom altijd met vriendinnen aan het shoppen.

Gerard is op 15 januari 2022 wezen rellen in Ede.

"Het is toch logisch dat jongeren gaan rellen als de horeca wordt dichtgegooid. Het is echt niet mijn schuld dat de ME bijna moest ingrijpen."

Vraag 2: Welke theorie past bij de uitspraak van Gerard?

- A. De anomietheorie
- B. Etiketten theorie
- C. Rationele-keuze-theorie
- D. Neutraliseringstheorie

Vraag 3: Jim vertoont strafbaar gedrag want zijn vader geeft hem een mes en zegt: 'zo kun je jezelf verdedigen, jongen.' Verklaar waarom Jim strafbaar gedrag vertoont.

- A. Zijn vader leert het hem: de aangeleerd-gedrag-theorie.
- B. Jim mist een hechte verbondenheid met de samenleving: de bindingstheorie.
- C. Jim heeft het idee dat iedereen hem als crimineel ziet: de etikettentheorie.
- D. Jim zal ontkennen dat het zijn schuld is dat hij een mes gebruikt. Het is de schuld van zijn vader: de neutraliseringstheorie.

Vraag 4: Jim is dader geworden in een steekincident. Hij is nu een delinquent. Wanneer wordt hij recidivist?

- A. Als is aangetoond dat er sprake was van groepsdruk.
- B. Als dit slechts één keer is dat hij strafbaar gedrag vertoont.
- C. Als hij in de toekomst vaker strafbaar gedrag blijft en gaat vertonen..
- D. Als hij geen factoren heeft die hem daarvoor kunnen beschermen.

Hoofdstuk 3: Het strafproces: wie doet onderzoek

Ik kan de taken en de bevoegdheden van de politie opnoemen. (8.2.11)

Taken:

- Handhaven van de openbare orde
- Opsporen van strafbare feiten, onder verantwoordelijkheid van de officier van justitie
- Preventie
- Verlenen van hulp

Bevoegdheden:

- De politie mag een verdachte staande houden, fouilleren, een bekeuring geven, vragen naar persoonlijke gegevens, identiteitsbewijs en/of aanhouden
- Een verdachte mag maximaal zes uur worden vastgehouden voor verhoor (excl. nacht), tenzij de officier van justitie toestemming geeft om hem langer vast te houden
- Opstellen van het proces-verbaal

Ik kan de belangrijkste taken van de boa opnoemen. (8.2.12)

De BOA's vullen de politie aan bij het handhaven van de openbare orde en veiligheid en controleren of mensen zich aan de regels houden en geen overtredingen begaan, zoals foutparkeren of milieuregels overtreden.

Ik kan uitleggen welke rol de officier van justitie speelt bij de opsporing van strafbare feiten. (8.2.8)

De officier van justitie is de openbare aanklager tijdens de rechtszitting en vertegenwoordigt bij de rechtbank het openbaar ministerie.

Ik kan de taken van de officier van justitie opnoemen. (8.2.8)

Taken:

- De officier van justitie geeft leiding aan het opsporingsonderzoek en geeft de politie de opdracht om strafbare feiten op te sporen.
- De officier van justitie vervolgt strafbare feiten.
- De officier van justitie treedt in de rechtszaal op als (openbare) aanklager.

Ik kan uitleggen wat een proces-verbaal is: een proces verbaal is een politieverlag over het strafbare feit. Alles wat de verdachten en de getuigen hebben gezegd, staat in het proces verbaal. Ook staan de persoonsgegevens van de verdachte en het slachtoffer in dat verslag, samen met de plaats en het tijdstip van het delict.

Ik kan het verschil uitleggen tussen seponeren, vervolgen, een transactie en een strafbeschikking.

- De officier van justitie kan ook besluiten gepleegde strafbare feiten niet te vervolgen en verdachten niet voor de rechter te brengen. De beslissing niet te vervolgen noemen we de zaak seponeren. Redenen daarvoor kunnen zijn: de schade die verdachten kunnen ondervinden van een rechtszaak en veroordeling weegt niet op tegen de noodzaak tot straffen en er is, volgens de officier van justitie, onvoldoende bewijs voor het strafbare feit.
- De officier van justitie kan ook een transactie of schikkingsvoorstel aanbieden aan de verdachte. Als de verdachte daarmee instemt of betaalt, volgt er geen strafvervolgning meer. Wie niet betaalt moet alsnog voor de rechter komen.
- Voor een aantal veel voorkomende strafbare feiten kan de officier van justitie zelf een strafbeschikking opleggen. Als de bestrafte het niet eens is met de strafbeschikking kan hij bezwaar maken; de zaak kan dan alsnog worden voorgelegd aan de rechter.
- Een zaak komt pas voor de rechter als de Ovj niet seponeert, een transactie of een strafbeschikking oplegt. De Ovj besluit dan om te vervolgen.

Vragen bij de eindtermen van hoofdstuk 3.

Vraag 1: In het centrum van Amsterdam is het te druk voor parkeerplekken. Mensen die toch hun auto op de Dam neerzetten, krijgen een parkeerboete. Wie deelt de parkeerboete uit?

- A. De BOA.
- B. De politie.
- C. Zowel de BOA als de politie kan dit doen.
- D. Geen van beide.

Vraag 2: Politieagent Niek verhoort een slachtoffer van een misdrijf. Niek stelt hiervan een verslag op. Van welke bevoegdheid maakt hij gebruik?

- A. Staande houden.
- B. Aanhouden.
- C. Vragen naar persoonlijke gegevens.
- D. Opstellen van een proces verbaal.

Vraag 3: Welke stelling is juist?

Stelling 1: Een officier van justitie staat net als de advocaat aan de kant van de verdachte.

Stelling 2: Een zaak komt voor de rechter als de officier van justitie besluit om een zaak te vervolgen.

- A. Stelling 1 is juist, stelling 2 is onjuist.
- B. Stelling 1 is onjuist, stelling 2 is juist.
- C. Stelling 1 en 2 zijn beide juist.
- D. Stelling 1 en 2 zijn beide onjuist.

Vraag 4: Abdoe moest voor het Ovj komen vanwege 'uitkeringsfraude'. Maar Abdoe snapte het aanvraagformulier voor een uitkering niet omdat hij nog geen Nederlands sprak. De Ovj vond het niet eerlijk om hem hiervoor een hoge boete of een andere straf op te leggen. Wat is juist?

- A. Het Ovj seponereert de zaak van Abdoe.
- B. Het Ovj stelt een strafbeschikking op.
- C. Er is onvoldoende bewijs voor uitkeringsfraude.
- D. Het Ovj biedt Abdoe een schikkingsvoorstel aan.